

Veenhuizen: van vervallen pauperparadijs naar toeristische trekpleister

In samenwerking met Wim de Bruijn senior beleidsmedewerker ruimtelijk economische ontwikkeling bij de Provincie Drenthe

Eind 2014 zijn wij gevraagd door het Ontwikkelingsbureau Veenhuizen om onderzoek te verrichten naar de toeristische perspectieven in Veenhuizen. Even later, het was een sombere dag, reden wij het voor ons vrijwel onbekende Veenhuizen binnen. Wij hadden gelijk door dat Veenhuizen geen doorsnee dorp is. Natuurlijk hadden wij het één en ander gelezen over de bijzondere geschiedenis van Veenhuizen, maar dat het dorp in het echt zo spannend en geheimzinnig –mede door de afgelegen ligging, de donkere bossen, de gevangenschappen en de monumentale bebouwing- aanvoelt hadden wij niet verwacht. Al rijdend passeerden we het ene na het andere bijzondere gebouw. Bij aankomst werd ons door Wim de Bruijn verteld dat veel van deze gebouwen er een aantal jaren geleden nog verloren bijstonden.

Oprichting en verval van het pauperparadijs

Generaal Johannes van den Bosch nam begin 19^e eeuw het initiatief voor de oprichting van de Maatschappij van Weldadigheid. Mensen uit de lagere klassen kregen in diverse koloniën, waaronder Veenhuizen, (eerst vrijwillig later, gedwongen) onderdak en onderwijs aangeboden. Financiële problemen noodzaakten de Maatschappij om de kolonie rond 1859 over te dragen aan de overheid. Daarna was Veenhuizen gedurende meer dan een eeuw vrijwel volledig van de buitenwereld afgesloten.

In de jaren '80 kwam er een einde aan het isolement, het dorp werd opengesteld voor de buitenwereld. Maar doordat het Ministerie van Justitie zich terugtrok achter de hekken van de strafinrichtingen, deden leegstand en verval hun intrede.

Eind jaren '90 van de vorige eeuw leek het gevangenisdorp Veenhuizen -het eens zo 'levendige' dorp waar duizenden paupers met orde en tucht werden heropgevoed- rijp voor verval. Voor de burgers en betrokken overheden was het pijnlijk om te zien hoe de panden in het cultuurhistorisch dorp ten prooi vielen aan leegstand en verval en besloten zij er samen de schouders onder te zetten. "De vraag diende zich aan: laten we de verpaupering zo doorgaan of moeten we hier iets aan doen?" vertelt Wim de Bruijn. Ze vonden dat het sociaal culturele erfgoed, waaronder de bijzondere woningen met gevelteksten, van Veenhuizen niet verloren mocht gaan.

Een nieuw perspectief...

Het Rijk, de gemeente Noorderveld en de provincie Drenthe besloten gezamenlijk op te trekken om de verloedering tot stilstand te brengen en een nieuwe bron van bestaan te vinden. Met behulp van Europees geld, het stimuleringsprogramma "Kompas voor het Noorden" werden monumenten opgeknapt, werd de infrastructuur verbeterd en -vooral van groot belang voor Veenhuizen volgens Wim de Bruijn - werden ondernemers gezocht en verleid. Hierbij keek men naar sectoren die bij Veenhuizen zouden passen.

... met van oudsher belangrijke sectoren

Sectoren, zoals de landbouw, gezondheidszorg, opvoedkunde, onderwijs en ambacht. De Bruijn: "Sectoren die van oudsher belangrijk waren voor Veenhuizen". De toeristische sector werd gekozen als speerpunt voor het versterken van de economische ontwikkeling van Veenhuizen. Eén van de belangrijkste katalysatoren voor deze ontwikkeling vormde de keuze van o.a. oud-gedeputeerde Weggemans om het Nationaal Gevangenis museum in Veenhuizen te vestigen, dat met ruim 100.000 bezoekers per jaar een belangrijke trekpleister is geworden.

Nieuw ondernemerschap

Het lukte Veenhuizen om ondernemerschap aan te trekken en van Veenhuizen een geliefde toeristische bestemming te maken. Met als kers op de taart een voorlopige plek op de Unesco Werelderfgoedlijst. Ondernemerschap zorgde onder andere voor het ontstaan van bed & breakfasts, de vestiging van het hotel-restaurant Bitter & Zoet met wellness voorzieningen en een rugklinik. Coco Maria, een plek voor bijzondere toneel-, theater- en muziek-evenementen. Het Verenigingsgebouw kreeg een horeca- en vergaderfunctie. In het Maallustcomplex kwamen o.a. een bierbrouwerij, kaasmakerij en een bedrijf met outdoor-activiteiten.

Maar...

Steeds meer toeristen weten Veenhuizen te vinden. Echter, het is van belang voor het bestaansrecht van de ondernemers dat het aantal toeristen blijft groeien, aangezien er nog steeds een groot beroep wordt

gedaan op de overheid. Maar hoe zou Veenhuizen dit kunnen realiseren, vroeg het ontwikkelingsbureau zich af?

Concept + : Samenwerken

Om deze vraag te beantwoorden, kreeg E&E advies de opdracht om onderzoek te verrichten naar de toeristische perspectieven in Veenhuizen. Naast een aantal kansen bleek uit het onderzoek dat de ondernemers weinig samenwerkten en zoekende waren hoe zij zich samen konden versterken. Dit resulteerde in het tot stand komen van het rapport Concept +, waarin een handreiking werd gegeven hoe deze cruciale samenwerking gerealiseerd zou kunnen worden.

Wim de Bruijn vertelt dat naar aanleiding van het rapport er een werkconferentie heeft plaatsgevonden met ondernemers uit Veenhuizen en uit de omgeving van Veenhuizen. Dit heeft tot de heropleving van de reeds bestaande [stichting Veenhuizen Boeit](#) geleid. Met als resultaat een nauwere en betere samenwerking.

Een goed vooruitzicht

Veenhuizen heeft zich hervonden en is een unieke historische plek waar je als toerist -zowel jong als oud- het verleden kan herleven. Het harde werken om Veenhuizen opnieuw en positief op de kaart te zetten is beloond. Naast een voorlopige plek op de UNESCO Werelderfgoedlijst, gaat op zaterdag 18 juni 2016 de grote voorstelling [Het Pauperparadijs](#) in première, waar naar verwachting 40.000 mensen op af zullen komen. Grote kansen voor de ondernemers in Veenhuizen!